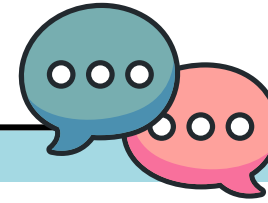

Klik [hier](#) voor het originele artikel (p. 32)

MAAK VAN VOORLEZEN EEN DIALOOG

Veel volwassenen hebben dierbare herinneringen aan een leerkracht die zo mooi voorlas dat je in de klas een speld kon horen vallen. Met voorlezen kun je leerlingen behalve onvergetelijke ervaringen nog meer meegeven, namelijk een stevige taalbasis. Dat komt keer op keer uit onderzoek naar voren. Tegenwoordig valt daarbij vaak het begrip interactief voorlezen. In de tijd waarin Dickinson & Smith hun artikel schreven, was dat begrip nog nauwelijks bekend. Het is vooral door hun onderzoek duidelijk geworden dat de manier van voorlezen het verschil kan maken. Als je in de klas ruimte biedt voor een dialoog met leerlingen over het verhaal, komt dat hun woordenschat en verhaalbegrip ten goede.

HET IDEE Voorlezen is niet alleen leuk, maar stimuleert ook de **(ontluikende) geletterdheid**. Dat weten leesonderzoekers al vrij lang.

Maar hoe kun je nou het meeste uit voorlezen halen? Dat wilden Dickinson & Smith graag weten. In totaal hebben ze in 25 kleuterklassen geobserveerd en beeldopnames gemaakt van voorleessessies. Vervolgens hebben ze de interactie eerst globaal in beeld gebracht: wie is wanneer aan het woord? Daarna hebben ze alle uitspraken 1 voor 1 geanalyseerd en zagen ze **3 interactiepatronen**:

I Co-constructie De interactie vindt bij dit patroon vooral tijdens het voorlezen plaats; ervoor en erna veel minder. De klas voert tijdens het voorlezen een levendig gesprek, waarin de leerkracht leerlingen met vragen uitdaagt om het verhaal te interpreteren en te analyseren ('*waarom denk je dat hij verdrietig is*'). Hij doet een beroep op gevoelens en kennis van de leerlingen en vraagt hun het vervolg te voorspellen. Hij legt moeilijke of nieuwe woorden uit en ze praten samen over de vorm van taal, zoals rijm ('*horen jullie welke woorden rijmen?*'). Leerlingen nemen ook spontaan het woord. Leraar en leerlingen bouwen dus samen aan een verhaalinterpretatie.

II Beperkte interactie Hierbij vindt interactie voor, tijdens en na het voorlezen plaats, maar in beperkte mate. De vragen van de leerkracht zijn vooral gericht op letterlijke herhaling van wat er in het boek staat. Ze vormen eerder een overhoring om te zien of de leerlingen wel goed geluisterd hebben dan een gezamenlijke verkenning van de verhaalbetekenis. Leerlingen mogen alleen iets zeggen als de leerkracht hun iets vraagt en worden dan geacht het goede antwoord te geven.

III Leesvoorstelling Tijdens het voorlezen houden leerlingen hun mond, alleen ervoor en erna is er interactie. De leerkracht introduceert het boek uitgebreid door er alvast iets over te vertellen of door een reden of een eigen mening te geven. Zo maakt hij de klas warm voor de 'leesvoorstelling' die komen gaat. En die voorstelling mogen leerlingen alleen onderbreken als ze echt iets belangrijks willen zeggen. In het gesprek na het voorlezen krijgen de leerlingen wel ruimte om te praten. De leerkracht stimuleert hen met vragen om na te denken over de hoofdpersonen of om het gelezene te verbinden aan eigen ervaringen en kennis. Hij stelt ook vragen om het verhaal na te vertellen en zo te kijken of de leerlingen het begrepen hebben. Daardoor passeert het verhaal 2x: tijdens het voorlezen en tijdens het gesprek.

DE INZICHTEN Het 2e interactiepatroon van voorlezen gooide geen hoge ogen. Leerlingen uit deze klassen hadden een jaar later een beduidend kleinere woordenschat en scoorden ook iets slechter op verhaalbegrip. De vormen co-constructie en leesvoorstelling, bleken beter uit te pakken. Wat ze delen, is de aandacht voor **analytische interactie**: *samen met de leerlingen praten en nadenken over woorden en over de betekenis van het verhaal (en die koppelen aan eigen ervaringen en kennis)*. Het is belangrijk dat de leerkracht leerlingen hierin een actieve rol geeft, dus niet alleen zelf aan het woord is of alles voorzegt.

IN DE KLAS Menig pabostudent of beginnend leerkracht vindt de eerste keer voorlezen spannend. Hoe zorg ik dat ze luisteren? Moet ik oefenen met verschillende stemmetjes? Wees gerust, voorlezen is simpeler dan je denkt. Die stemmetjes raden doorgewinterde voorlezers juist af. Verder vinden leerlingen het doorgaans heerlijk om naar een mooi verhaal te luisteren, het is een fijn rustpunt in de lessen. Ook hier geldt: een goede voorbereiding is het halve werk. Kies je voorleesboek of -verhaal zorgvuldig en lees het altijd van tevoren. Zo kom je nooit voor onaangename verrassingen te staan. En vooral, en nu komen we op de lessen van Dickinson & Smith, kun je zo al woorden en passages aanstrepen waar je straks je leerlingen vragen over gaat stellen. Welke vragen je precies stelt, hangt uiteraard af van het boek dat je kiest. Het ene boek leent zich meer om met de klas over gevoelens te praten, bij het andere – zoals een dichtbundel – kun je juist vragen stellen over taal en rijmwoorden. Kies verder boeken die aansprekend en uitdagend zijn voor leerlingen en qua taal net een beetje boven hun niveau liggen. Dat kan, omdat jij immers de tekst voorleest. Bepaal ook of je voor, tijdens of na het voorlezen het boekengesprek houdt. Die keuze zal mede afhangen van je klas en het soort boek. Van tevoren kun je vertellen waarom je deze tekst gaat voorlezen of waar leerlingen op moeten letten. Tijdens het voorlezen is het goed

om zo dicht mogelijk bij het verhaal te blijven. Je kunt leerlingen onder meer vragen om voorspellingen te doen of vragen naar hun mening (*'wat zou jij doen', 'begrijp je waarom de hoofdpersoon zo woedend is'*). Daarnaast kun je lastige woorden of passages toelichten. Maar je kunt er ook voor kiezen leerlingen eerst ongestoord van het verhaal te laten genieten. Na het voorlezen, blik je al pratend samen terug op het verhaal en verdiep je de leesbeleving. Dan kun je ook vragen of leerlingen zelf weleens zoiets hebben meegemaakt en wat ze toen voelden; zulke gesprekken leiden tijdens het voorlezen de aandacht te veel weg van het verhaal. Gebruik het gesprek niet als toets om te controleren of leerlingen wel goed geluisterd hebben, maar juist als kans om hen mee te laten praten en denken over wat de teksten voor hen betekenen. En het allerbelangrijkste: kies de vorm die bij jou en je klas past. Zolang je met leerlingen maar in gesprek gaat over verhaal en taal.

- **Special** over interactief taalonderwijs
- **Leraar24** Interactief voorlezen
- **Brochure** Voorlezen op de basisschool

Meer lezen!